

5. Трофименко Л.І. Шляхи подолання загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. К., 2014. – 144 с.
6. Тушева В.В. Формирование творческой активности учащихся младших классов в процессе выполнения заданий художественно-эстетической направленности (на материале музыкального искусства): автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01. – Харьков, 1997. – 18 с.
7. Шеремет М.К. Мовленнєва тривожність дітей із тяжкими порушеннями мовлення як проблема теорії і практики корекційної освіти / М.К. Шеремет, Н.В. Базима, О.В. Мороз // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. - 2015. - Вип. 29. - С. 151-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchpnu_019_2015_29_27
8. Шеремет М.К. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: Навчально-методичний посібник. / Шеремет М.К., Пахомова Н.Г. – К., 2009. – 137 с.

УДК 711.1/8

Коваленко Олена Олександрівна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

У статті представлений аналіз напрямків у методиці викладання іноземної мови. Особливу увагу автором приділено опису інноваційних технологій, застосовуваних при навчанні студентів, обґрунтовується їх роль для підвищення якості професійної підготовки фахівців. Розкрито сутність інноваційних методів навчання англійської мови у ВНЗ. На основі аналізу педагогічної теорії і практики виявлено найбільш ефективні інноваційні методи: кейс-метод, метод проектів, використання Інтернет-ресурсів.

Ключові слова: підхід, метод, інноваційні технології, іноземні мови, професійна освіта, навчання англійської мови, кейс-метод, метод проектів, використання Інтернет-ресурсів

Постановка проблеми. Створення штучного іншомовного середовища в процесі навчання іноземних мов - одне з важливих проблемних питань сучасної методики.

Ефективність роботи викладачів іноземної мови залежить від того, наскільки успішно вони оволодіють ідеями сучасної освіти і будуть впроваджувати ці ідеї в практику викладання іноземної мови.

Майбутній викладач іноземної мови повинен розуміти, що оновлення передбачає:

- по-перше, зміну цілей і результату навчання;
- по-друге, скорочення обсягу годин, обов'язкового для освоєння змісту;
- по-третє, зміну методів, підходів і технологій освоєння змісту навчання;
- по-четверте, індивідуалізацію процесу навчання іноземної мови;
- по-п'яте, зміну стандартів, програми, навчальних планів з іноземної мови.

Викладач ВНЗ повинен бути готовий до оновлення всіх компонентів навчання: науково - теоретичного підходу та принципів навчання; цілей навчання; змісту навчання; засобів, прийомів і методів навчання; способів і форм контролю результату навчання.

Оновлення зачіпає технологічну сторону навчання, тобто "мистецтво" викладання іноземної мови. Новий підхід до навчання іноземної мови - це компетентнісно-діяльнісний підхід, сутність якого полягає в тому, що реалізація оновленого змісту та застосування інновацій у навчанні буде основою для формування комплексу компетенцій студентів (мовної, мовленнєвої, соціокультурної, навчально-пізнавальної і компенсаторної); а процес освоєння змісту буде носити діяльнісний характер.

Аналіз досліджень. Вагомий внесок у розробку методології та теорії педагогічної інноватики зробили педагоги: О. Арламов, В. Беспалько, О. Буйницька, В. Журавльов, В. Загвязинський, М. Кларін, Б. Лихачов, В. Монахов, О. Пометун, Г. Селевко та ін.

Проблема ефективного навчання іноземним мовам сьогодні гостра як ніколи. Не буде перебільшенням сказати, що практично кожна людина в сучасному світі відчуває необхідність у знанні іноземної мови. Безперервно триває пошук нових, ефективних шляхів вирішення цієї проблеми, яка вирішується за допомогою заміни малоефективних прийомів і способів навчання більш ефективними, створення більш сприятливих умов для корекції та покращення практичного оволодіння мовою, для виховання засобами іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Принцип варіативності, проголошений в українській освіті, надає викладачеві іноземної мови певну свободу у виборі моделей і технологій навчання, причому як традиційних, так і інноваційних.

При їх відборі необхідно враховувати наступні критерії, відповідно до яких використовувані підходи, методи і технології повинні:

- створювати атмосферу, в якій студент відчуває себе комфортно і вільно, стимулювати інтереси студентів, розвивати у них бажання практично користуватися іноземною мовою, роблячи тим самим реальним досягнення успіху в оволодінні предметом;

- заціпати особистість студента в цілому, залучати в навчальний процес його емоції, почуття і відчуття, співвідноситися з його реальними потребами, стимулювати його мовні, когнітивні, творчі здібності;

- активізувати студента, роблячи його головною дійовою особою в навчальному процесі, який активно взаємодіє з іншими учасниками цього процесу;

- створювати ситуації, в яких викладач не є центральною фігурою; студент повинен усвідомлювати, що вивчення іноземної мови в більшій мірі пов'язане з його особистістю та інтересами, ніж із заданими викладачем прийомами та засобами навчання;

- вчити студента працювати над мовою самостійно на фізичних, інтелектуальних та емоційних можливостях – отже, забезпечувати диференціацію та індивідуалізацію процесу;

- передбачати різні форми роботи в аудиторії: індивідуальну, групову, колективну, що в повній мірі стимулюють активність студентів, їх самостійність, творчість [5, с. 67].

Кінець минулого тисячоліття був відзначений появою багатьох нових результативних і цікавих методів і підходів у методиці викладання іноземної мови.

За кордоном 1960-70-ті роки були ознаменовані розробкою так званого гуманістичного підходу до навчання, суть якого полягає в орієнтації на особистість студента, на його інтереси, потреби і можливості, а також на способи навчання, які відповідають його індивідуальним особливостям. Задля даного підходу характерна переорієнтація всього процесу навчання з особистості викладача і методів викладання на особистість студента і способи навчання.

Гуманістичний підхід призвів до появи в зарубіжній методиці цілого ряду нових, нетрадиційних (альтернативних) методів навчання або, вірніше, оволодіння іноземною мовою. Сюди можна віднести метод опори на фізичні дії (total physical response), метод "тихого" навчання (silent way), метод "громади" (community language learning), нейролінгвістичне програмування (neurolinguistic programming), варіанти сугестопедичного методу і т. д. [8, с. 44]

Однією з сучасних методик навчання іноземних мов є використання комп'ютерної техніки. Комп'ютерні мовні програми вносять різноманітність у процес навчання, сприяють створенню сприятливої творчої атмосфери і, разом з тим, індивідуалізують процес навчання і полегшують здійснювати поточний контроль.

Мультимедійні програми підвищують ефективність навчання, інтерес до вивчення іноземних мов, розширюють можливості сприйняття й засвоєння навчального матеріалу (за допомогою відео, графіки, тестування і т. п.), а також дозволяють розподіляти завдання в групі за ступенем складності. Важливим моментом у навчанні іноземної мови є етап рефлексії. За допомогою комп'ютера студента мають можливість аналізувати результати своєї діяльності.

Особливий інтерес для студентів представляють мультимедійні програми «Learn to speak English», Лондонський лінгафонний курс «BBC» (середній і просунутий рівні), електронні енциклопедії «Encarta», «The British Encyclopedia».

Мультимедійні програми мають ряд переваг, що виражаються в наступному:

1) використання захоплюючих країнознавчих відеосюжетів з текстовою підтримкою, яку при завданні підвищеної складності можна виключити;

2) віртуальний мовний контакт з носіями мови, можливість стати учасником подій, проконтролювати якість іншомовного спілкування;

3) можливість студенту зробити аудіозапис власного мовлення й порівняти за оціночною шкалою правильність вимови;

4) можливість не тільки чути, але і бачити носіїв мови, імітувати їх рухи і артикуляцію;

5) можливість закріплення граматичного матеріалу з використанням ігор [9, с. 231].

Таким чином, мультимедійні програми мотивують студентів вивчати іноземну мову, дають можливість ефективно відпрацювати і самостійно проконтролювати фонетичні, лексичні та граматичні навички. Комп'ютерні програми розвивають пізнавальну діяльність, їх інтелектуальні здібності, логічне мислення, пам'ять, увагу, уяву.

Метод проектів – один з найбільш ефективних способів організації самостійної роботи студентів, який застосовується на заключній стадії вивчення теми, тобто в якості закріплення або в процесі повторення. Метод проектів дозволяє індивідуалізувати процес навчання, надає можливість самостійно планувати, здійснювати і контролювати свою діяльність. Використовуючи проектну методику, студенти

можуть самостійно вибрати джерела інформації, форми презентації матеріалу і проявити повною мірою свої творчі здібності.

Проектна робота включає кілька етапів. На першому етапі обговорюється зміст і характер проекту, джерела та способи знаходження інформації, розподіляються індивідуальні завдання або завдання для мікрогруп. Групи формуються відповідно до рівня володіння мовою, психологічним особливостям, творчим здібностям [4, с. 22].

На другому етапі ведеться робота безпосередньо з проектами, а саме: збір, резюмування та аналіз інформації; обмін інформацією; складання активного словника; написання особистого проекту; створення слайдів, малюнків, плакатів і т. п.

Третій етап — презентація проекту. У процесі презентації студенти демонструють вільне володіння іноземною мовою, демонструють як підготовлену, так і спонтанну мову, особливо після презентації при обговоренні проекту. Робота над проектом, безумовно, підвищує інтерес до вивчення іноземних мов. Мотивація допомагає студентам активізувати свої когнітивні та комунікативні здібності.

Загальновідомо, що ділова гра є засобом моделювання проблемних ситуацій в різних областях діяльності людини, що дозволяє знайти оптимальні шляхи вирішення багатьох проблем. Ділова гра — це комплексний методичний прийом навчання, при якому студенти в першу чергу розглядають процес прийняття рішення. Ділова гра є процесом відтворення на моделі, в результаті якої з'являються певні результати та їх наслідки. Ділова гра спрямована на розвиток у студентів умінь аналізувати конкретні практичні ситуації і приймати рішення [1].

Метод «мозкового штурму» дозволяє розглядати різноманітні ідеї: всі учасники дискутують і доводять свою робочу гіпотезу, підкріплюючи її аргументами. В кінцевому підсумку "мозкового штурму" приймається колективне вирішення проблеми, взятої з реальної ситуації або придуманої. Таким чином, використання "мозкового штурму" дозволяє студенту придбати корисний управлінський і організаційний досвід.

Великий інтерес і ефективні результати представляє методика роботи з інтернет-ресурсами:

1. "Список посилань" ("Hotlist"): список анотованих інтернет ресурсів з досліджуваної теми.
2. «Мультимедійна колекція» («Multimedia Scrapbook») — вивчення колекції мультимедійних посилань (фотографії, карти, історії, факти, цитати, звуки, відео фрагменти), вибір необхідного ресурсу і створення своєї колекції мультимедійних матеріалів.

3. «Пошук скарбів» («Treasure Hunt») — пошук інформації, що дозволяє відповісти на питання конкретного характеру по досліджуваній темі; передбачає наявність проблемних питань за змістом сайтів і підсумкове завдання.

4. «Колекція прикладів» («Subject Sampler») — студенти досліджують колекцію підібраних викладачем посилань, включаючи питання, засновані на змісті сайтів, і виражають своє ставлення до нього; це більш складний вид діяльності, ніж «пошук скарбів», що має особистісно-орієнтований характер.

5. «Веб-квест» («Web Quest») — проект, в якому використовується підбірка Інтернет-сайтів в якості початку комплексної діяльності по дослідженню різних точок зору на вирішення проблеми, групове співробітництво і підсумковий проект з вибором, інтегруючий іноді рольову гру [8].

Інтерактивні технології на уроках іноземної мови характеризуються насамперед активністю учнів і їх взаємодією з учителем, товаришами, комп'ютером як джерелом інформації, навколишнім світом в цілому. Такий підхід дозволяє учням знайти застосування своїх знань у дійсності, а не тільки в рамках шкільних предметів [1, с. 17].

Інтерактивні технології показують нові можливості, пов'язані з налагодженням міжособистісної взаємодії шляхом зовнішнього діалогу в процесі засвоєння навчального матеріалу.

Вихід в мережу Інтернет дає доступ до численних автентичних ресурсів і дозволяє працювати в режимі on-line. Досить популярним ресурсом, матеріалами якого часто користуються як на уроках, так і під час самостійної роботи, є сайт www.esl-lab.com. Він надає великі можливості для формування та вдосконалення комунікативних навичок. Цей сайт створено досвідченим викладачем англійської мови Ренделом Девісом з США і містить цілу серію вправ, спрямованих на розвиток навичок аудіювання, читання, говоріння, письма, вдосконалення лексико-граматичних навичок, навичок роботи з інформацією [8, с. 6].

Рольові ігри займають важливе місце в типології інтерактивних технологій навчання. Вони змінюють структуру уроку, надаючи більше свободи учням, дозволяючи формувати комунікативні навички в більш зручній для учнів формі. Ігрові взаємодії передбачають неформальне спілкування і дають змогу її учасникам розкрити свої особистісні якості, підвищують їхню самооцінку.

Роль викладача в цьому процесі зводиться передусім до ролі помічника, консультанта: вчитель більше не джерело знань, він лише допомагає учням інтегруватися в певний комунікативний процес, брати участь у комунікації зі своїми однолітками [9, с. 231].

Використання інтерактивних інформаційних технологій у процесі викладання сприяє значному зростанню рівня сформованості комунікативної компетенції учнів, мотивації до вивчення предмета, допомагає вчити і вчитися з інтересом і максимальною ефективністю.

Ідея запровадження інтерактивних технологій в навчанні, безумовно, вже не є новою в теоретичному плані. Завдання, що стоїть перед вчителем на даний момент – це органічне впровадження нового в освітній процес.

Висновки. Таким чином, використання різноманітних інноваційних методів навчання іноземним мовам має ряд переваг, які допомагають навчити студентів активно здобувати нові знання, розвивають їх творчі та організаторські здібності, дають потужний стимул до вивчення мови. Інноваційні технології дозволяють ідеально поєднати теорію з практикою, формують знання з предмету, професійні навички та вміння.

Ефект застосування інноваційних технологій з метою підвищення професійної спрямованості вивчення іноземної мови у вузі найбільш помітний, коли вони застосовуються в системі занять, забезпечуючи оволодіння цілим комплексом умінь і знань, закладаючи результативну базу для ефективної професійної поведінки в майбутньому.

Звичайно, традиції навчання не змінюються настільки ж швидко, як технології. Але неухильний розвиток останніх – незаперечний факт. І завдання викладача – зробити сучасні технології природною і невід'ємною частиною процесу навчання іноземних мов, створюючи тим самим реальну модель спілкування.

Список використаних джерел

1. Азарова Н. В. Інтерактивні технології навчання майбутніх правників / Н. В. Азарова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. – Випуск 39. – Частина 2. – С. 7-13.
2. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навчальний посібник / О. П. Буйницька. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 240 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посібник / Н. П. Волкова. – К. : Академ-видав, 2007. – 616 с.
4. Зазуліна Л. В. Педагогічні проекти : наук.-метод. посібник / Л. В. Зазуліна. – Кам'янець-Подільський : Абетка – НОВА, 2006. – 40 с.
5. Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2008. – Спецвипуск. – 187 с.
6. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
7. Прочан В. І. Метод проектів як педагогічна технологія / В. І. Прочан // Держава та регіони. – Серія: Гуманітарні науки. – 2010. – № 3. – С. 93-96.
8. Яковлева М. Упровадження інтерактивних методів навчання при вивченні іноземної мови у вищому юридичному навчальному закладі / М. Яковлева // Наукові записки. – Випуск 132. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – С. 231-234.

УДК

Клімова Анна Ігорівна

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. Петра Василенка*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЧИННИК УСПІШНОГО НАВЧАННЯ

Представлений огляд однієї з актуальних проблем навчання іноземних студентів, а саме соціально-психологічної адаптації до нових умов навчання та проживання.

Ключові слова: іноземні студенти, соціально-психологічна адаптація, навчання, особистісний розвиток.

В умовах реалізації геополітичних та економічних питань у системі освіти завжди важливим є досвід навчання іноземних студентів. Підготовка іноземних студентів у вищих навчальних закладах України дуже актуальна на теперішній час. Частіше за все в Україну на навчання приїждять студенти з таких країн як Марокко, Код Д'Івуар, Алжир, Китай, В'єтнам, Туркменістан, Узбекистан тощо. Навчання іноземних студентів повинно розвиватися та ставати однією з пріоритетних галузей надання вищої освіти. Цей досвід сприяє інтеграції вітчизняних шкіл вищої освіти у світовий інтелектуальний простір, стимулює розвиток науки в країні. Проблеми освіти іноземних студентів є одними з найважливіших психологічних та педагогічних проблем у галузі міжнародної освіти. Проблема соціально-психологічної адаптації до нових умов проживання та навчання іноземних студентів є однією з найактуальніших.